1. ఆంధ్రప్రదేశ్ వంటి రాష్ట్రాలకు కేంద్ర ప్రభుత్వం అందించే ఆర్థిక సహాయం విధానాలను వివరిస్తూ, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు ఉన్న కొన్ని ఆందోళనలను వివరించండి.

పరిచయం

భారతదేశంలో, కేంద్ర ప్రభుత్వం ఆంధ్రప్రదేశ్ వంటి రాష్ట్రాలకు సమతుల్య ప్రాంతీయ అభివృద్ధిని ప్రోత్సహించడానికి మరియు నిర్దిష్ట అవసరాలను తీర్చడానికి రూపొందించిన వివిధ యంత్రాంగాల ద్వారా ఆర్థిక సహాయం అందిస్తుంది. ఈ యంత్రాంగాలలో పన్ను వికేంద్రీకరణ, గ్రాంట్స్-ఇన్-ఎయిడ్, కేంద్ర ప్రాయోజిత పథకాలు మరియు ప్రత్యేక సహాయ కార్యక్రమాలు ఉన్నాయి.

కేంద్ర సహాయం యొక్క విధానాలు:

1. పన్ను వికేంద్రీకరణ:

- **ఆర్థిక సంఘం సిఫార్సులు:** ప్రతి ఐదు సంవత్సరాలకు ఒకసారి ఏర్పాటు చేయబడిన రాజ్యాంగబద్ధంగా తప్పనిసరి చేయబడిన ఆర్థిక సంఘం, కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య విభజించదగిన పన్నుల పంపిణీని సిఫార్సు చేస్తుంది. ఉదాహరణకు, పదిహేనవ ఆర్థిక సంఘం సిఫార్సులు 2025-26 ఆర్థిక సంవత్సరం వరకు వర్తిస్తాయి.

2. గ్రాంట్స్-ఇన్-ఎయిడ్:

- **అధికరణం 275 గ్రాంట్లు:** ఇవి ప్రాంతీయ అసమానతలు మరియు అభివృద్ధి అంతరాలను పరిష్కరించే లక్ష్యంతో కేంద్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలకు నిర్దిష్ట ప్రయోజనాల కోసం లేదా పథకాల కోసం అందించే విచక్షణా నిధులు.

3. కేంద్ర ప్రాయోజిత పథకాలు (CSS):

- **ఉమ్మడి నిధుల చొరవలు:** CSS అనే కార్యక్రమాలు కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు రెండూ నిధుల బాధ్యతలను పంచుకుంటాయి. ఇవి రాష్ట్రాల అంతటా ఏకరీతి అభివృద్ధిని నిర్ధారించడానికి ఆరోగ్యం, విద్య మరియు మౌలిక సదుపాయాలతో సహా వివిధ రంగాలను కవర్ చేస్తాయి. ప్రధాన్ మంత్రి ఆవాస్ యోజన (PMAY) 2.0 పథకం కింద, PMAY అర్బన్ కింద రాష్ట్రంలో 58,578 ఇళ్ళు మరియు PMAY గ్రామీణ ఆంధ్రప్రదేశ్ కింద 17,197 ఇళ్ళు నిర్మించబడ్డాయి.

4. ప్రత్యేక సహాయ కార్యక్రమాలు:

- **మూలధన వ్యయ మద్దతు:**మౌలిక సదుపాయాల అభివృద్ధి మరియు ఆర్థిక వృద్ధిని ప్రోత్సహించడానికి మూలధన వ్యయం కోసం కేంద్ర ప్రభుత్వం రాష్ట్రాలకు ప్రత్యేక సహాయం అందిస్తుంది. అమరావతి అభివృద్ధికి కేంద్ర ప్రభుత్వం 15,000 కోట్లు విడుదల చేసింది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల ఆందోళనలు:

1. ఆర్థిక కేంద్రీకరణ:

- **పరిమిత స్వయంప్రతిపత్తి:** రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తరచుగా ఆర్థిక అధికారాల కేంద్రీకరణపై ఆందోళనలు వ్యక్తం చేస్తాయి, ఇది స్థానిక అవసరాలను సమర్థవంతంగా పరిష్కరించే వారి సామర్థ్యాన్ని పరిమితం చేస్తుంది. ముఖ్యమైన ఆదాయ వనరులపై కేంద్ర ప్రభుత్వ

నియంత్రణ రాష్ట్రాల ఆర్థిక స్వయంప్రతిపత్తిని పరిమితం చేయవచ్చు. ఉదాహరణకు, కేంద్ర ప్రభుత్వం మొత్తం ఆదాయ రసీదులలో 60-68% సేకరిస్తుంది.

2. రుణ పరిమితులు:

- **షరతులతో కూడిన రుణ పరిమితులు:** రాష్ట్రాలు కేంద్ర ప్రభుత్వం నిర్ణయించిన రుణ పరిమితులకు లోబడి ఉంటాయి. ఇవి ఆర్థిక క్రమశిక్షణను కొనసాగించడానికి ఉద్దేశించినప్పటికీ, ముఖ్యంగా ఆర్థిక మాంద్యం సమయంలో, రాష్ట్రాలు తమ అభివృద్ధి ప్రాజెక్టులకు ఆర్థిక సహాయం చేసే సామర్థ్యాన్ని పరిమితం చేయగలవు. రాష్ట్రాలకు GSDPలో 3.5 శాతం ఆర్థిక లోటు అనుమతించబడుతుంది, దీనిలో 0.5 శాతం విద్యుత్ రంగ సంస్కరణలకు ముడిపడి ఉంటుంది. ఉదాహరణకు, కేరళ ప్రభుత్వ ఫిర్యాదు ఆర్థిక కమిషన్ కేటాయింపు రేటు ఇప్పుడు గతంలో 2.5% మరియు 3.9% నుండి 1.9%కి తగ్గింది.

3. ఆలస్యమైన నిధుల బదిలీలు:

- **ప్రాజెక్టు అమలుపై ప్రభావం:**కేంద్ర నిధుల పంపిణీలో జాప్యం రాష్ట్ర ప్రాజెక్టులు మరియు పథకాల సకాలంలో అమలుకు ఆటంకం కలిగిస్తుంది, అభివృద్ధి ఫలితాలు మరియు ప్రజా సేవల పంపిణీని ప్రభావితం చేస్తుంది. ఉదాహరణకు, గోదావరి నదిపై పోలవరం ప్రాజెక్ట్, కాకినాడలోని పెట్రోకెమికల్ విశ్వవిద్యాలయం.

4. పథకం రూపకల్పన మరియు సౌలభ్యం:

- **సరిపోయే విధానం:**కేంద్రంగా రూపొందించిన పథకాలు ఎల్లప్పుడూ ఆంధ్రప్రదేశ్ వంటి వ్యక్తిగత రాష్ట్రాల నిర్దిష్ట అవసరాలకు అనుగుణంగా ఉండకపోవచ్చు. రాష్ట్రాలు తరచుగా తమ ప్రత్యేక సామాజిక-ఆర్థిక సందర్భాలకు అనుగుణంగా కార్యక్రమాలను రూపొందించడానికి ఎక్కువ సౌలభ్యాన్ని కోరుకుంటాయి. తెలంగాణ, ఒడిశా, కేరళ, పంజాబ్ మరియు ఢిల్లీ రాష్ట్రాలు ఆయుష్మాన్ భారత్-ప్రధాన మంత్రి జన్ ఆరోగ్య యోజన (AB-PMJAY) పథకాలను అమలు చేయడం లేదు.

5. రాజకీయ పరిగణనలు:

- **నిధుల కేటాయింపులో గ్రహించిన పక్షపాతం:**కేంద్ర సహాయం కేటాయింపును రాజకీయ అంశాలు ప్రభావితం చేస్తాయనే ఆందోళనలు ఉన్నాయి, ఇది పక్షపాతం లేదా నిర్లక్ష్యం యొక్క అవగాహనలకు దారితీస్తుంది, ఇది సహకార సమాఖ్యవాదాన్ని ప్రభావితం చేస్తుంది. ఉదాహరణకు, కేంద్ర ప్రభుత్వం 2026 ఆర్థిక సంవత్సరం బడ్జెట్‌లో బీహార్ కోసం అనేక కీలక కార్యక్రమాలను ప్రవేశపెట్టింది, వాటిలో కొత్త మఖానా బోర్డు, గ్రీన్‌ఫీల్డ్ విమానాశ్రయం మరియు మిథిలాంచల్ ప్రాంతంలో పశ్చిమ కోషి కెనాల్ ప్రాజెక్టుకు ఆర్థిక సహాయం ఉన్నాయి.

ముగింపు

ఈ ఆందోళనలను పరిష్కరించడానికి జాతీయ లక్ష్యాలు నెరవేరుతున్నాయని నిర్ధారించుకుంటూ రాష్ట్రాల ఆర్థిక స్వయంప్రతిపత్తిని గౌరవించే సమతుల్య విధానం అవసరం. కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య మెరుగైన సంభాషణ, సకాలంలో నిధుల బదిలీలు మరియు పథకాల అమలులో సౌలభ్యం మరింత ప్రభావవంతమైన మరియు సామరస్యపూర్వక ఆర్థిక సమాఖ్యవాదానికి దోహదం చేస్తాయి.

2. రాష్ట్రాలకు పన్నులు మరియు గ్రాంట్లను వికేంద్రీకరించడంపై ఆర్థిక సంఘం చేసిన ప్రధాన సిఫార్సులను చర్చించండి. రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు, ముఖ్యంగా దక్షిణాది రాష్ట్రాలు లేవనెత్తిన వివిధ ఆందోళనలను తెలియచేయండి.

పరిచయం

ప్రధానంగా పన్ను వికేంద్రీకరణ మరియు గ్రాంట్లపై సిఫార్సుల ద్వారా కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల మధ్య ఆర్థిక సంబంధాన్ని నిర్వచించడంలో భారత ఆర్థిక కమిషన్ కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది. 2021 నుండి 2026 వరకు కాలాన్ని కవర్ చేసే పదిహేనవ ఆర్థిక కమిషన్ (XVFC) ఈ విషయంలో అనేక కీలక సిఫార్సులను చేసింది.

పదిహేనవ ఆర్థిక సంఘం ప్రధాన సిఫార్సులు:

1. పన్ను వికేంద్రీకరణ:

- **వాటా కేటాయింపు:**పద్నాలుగో ఆర్థిక సంఘం సూచించిన 42% నుండి కొద్దిగా తగ్గించి, విభజించదగిన కేంద్ర పన్నుల పూల్‌లో 41% రాష్ట్రాలకు పంపిణీ చేయాలని XVFC సిఫార్సు చేసింది. ఈ సర్దుబాటు మునుపటి జమ్మూ మరియు కాశ్మీర్ రాష్ట్ర పునర్వ్యవస్థీకరణ యొక్క ఆర్థిక చిక్కులను వివరిస్తుంది.

2. గ్రాంట్స్-ఇన్-ఎయిడ్:

- **మొత్తం గ్రాంట్లు:**కమిషన్ ఐదు సంవత్సరాలలో రాష్ట్రాలకు 10.33 లక్షల కోట్ల గ్రాంట్లు ప్రతిపాదించింది.
- **స్థానిక సంస్థలు:** ఒక ముఖ్యమైన భాగం, మొత్తం స్థానిక ప్రభుత్వాలకు గ్రామస్థాయి పాలనను పెంపొందించడానికి 4.36 లక్షల కోట్లు కేటాయించారు.
- **ఆరోగ్య రంగం:** ఆరోగ్య రంగానికి 1.06 లక్షల కోట్లు కేటాయించారు, ఈ రంగం యొక్క మౌలిక సదుపాయాలు మరియు సేవలను బలోపేతం చేయడం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నారు.
- **విపత్తు నిర్వహణ:**సుమారుగా విపత్తు నిర్వహణ కోసం 1.6 లక్షల కోట్లు కేటాయించారు, సంసిద్ధత మరియు స్థితిస్థాపకతను నొక్కి చెప్పారు.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు, ముఖ్యంగా దక్షిణాది రాష్ట్రాలు లేవనెత్తిన ఆందోళనలు:

1. 2011 జనాభా డేటా వినియోగం:

- **దక్షిణాది రాష్ట్రాలపై ప్రభావం:**రాష్ట్ర వాటాలను నిర్ణయించడానికి 2011 జనాభా లెక్కల డేటాను స్వీకరించడం వివాదాస్పదమైంది. జనాభా నియంత్రణ చర్యలను విజయవంతంగా అమలు చేసిన దక్షిణాది రాష్ట్రాలు, జనాభా పెరుగుదల నెమ్మదిగా ఉండటం వల్ల పన్ను వికేంద్రీకరణలో వాటా తగ్గుతుందని ఇది తమకు జరిమానా విధిస్తుందని వాదిస్తున్నాయి.

2. పన్ను వికేంద్రీకరణలో తగ్గుతున్న వాటా:

- **గణాంక క్షీణత:** కేంద్ర పన్ను వికేంద్రీకరణలో ఐదు దక్షిణాది రాష్ట్రాలు - ఆంధ్రప్రదేశ్, తెలంగాణ, తమిళనాడు, కర్ణాటక మరియు కేరళ - సమిష్టి వాటా 2021-26లో 15.8%కి తగ్గింది, ఇది 2014-15లో 18.62%గా ఉంది.
- **రాష్ట్ర-నిర్దిష్ట ప్రభావాలు:** ఉదాహరణకు, ఆంధ్రప్రదేశ్ వాటా 4.11%కి తగ్గించబడింది మరియు రెవెన్యూ లోటు గ్రాంట్ ₹30,497 కోట్లు లోటు గ్రాంట్లపై ఎక్కువగా ఆధారపడటానికి దారితీసింది.

3. వనరుల పంపిణీలో అసమానతలను గ్రహించడం:

- **పునఃపంపిణీ ఆందోళనలు:**ప్రస్తుత వికేంద్రీకరణ సూత్రం అధిక జనాభా పెరుగుదల ఉన్న రాష్ట్రాలకు అసమానంగా అనుకూలంగా ఉందని, సమర్థవంతమైన పాలన మరియు అభివృద్ధి ప్రయత్నాలను నిరుత్సాహపరిచే అవకాశం ఉందని దక్షిణాది రాష్ట్రాలు ఆందోళన వ్యక్తం చేస్తున్నాయి.

4. ప్రత్యేక గ్రాంట్లు మరియు రెవెన్యూ లోటు గ్రాంట్లు:

- **నిలిపివేత సమస్యలు:** పన్ను వికేంద్రీకరణలో తగ్గింపులను భర్తీ చేయడానికి XVFC కొన్ని రాష్ట్రాలకు ప్రత్యేక గ్రాంట్లను సిఫార్సు చేసింది. అయితే, అర్హత ఉన్న అన్ని రాష్ట్రాలు ఈ గ్రాంట్లను అందుకోలేదు, ఇది సమానమైన చికిత్స గురించి ఆందోళనలకు దారితీసింది.

ముగింపు

పదిహేనవ ఆర్థిక సంఘం సిఫార్సులు జాతీయ అభివృద్ధి ప్రాధాన్యతలను ఆర్థిక సమాఖ్యవాదంతో సమతుల్యం చేయడమే లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాయి, ముఖ్యంగా దక్షిణాది నుండి అనేక రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు పన్ను వికేంద్రీకరణ మరియు గ్రాంట్ల ప్రమాణాలు మరియు ఫలితాల గురించి ఆందోళనలను లేవనెత్తాయి. ఈ సమస్యలను పరిష్కరించడానికి జనాభా మార్పులు మరియు వ్యక్తిగత రాష్ట్రాల అభివృద్ధి విజయాలు రెండింటినీ పరిగణనలోకి తీసుకునే స్థిరమైన అభివృద్ధి లక్ష్యాలు, పేదరికం మరియు విద్య మొదలైన వాటిపై దృష్టి పెట్టడం వంటి మరింత సూక్ష్మమైన విధానం అవసరం కావచ్చు.